

TRÄDINVENTERING, kv. HÄNGBJÖRKEN APELVÄGEN, HUDDINGE

2021-09-23

TRÄDINVENTERING, kv. HÄNGBJÖRKEN

Apelvägen, Huddinge

KUND

JM AB

KONSULT

WSP Environmental Sverige

WSP Sverige AB
121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7
Tel: +46 10 7225000

wsp.com

KONTAKTPERSONER

Hans Eriksson, JM
073-432 53 70
hans.eriksson@jm.se

Tove von Euler, WSP
010-722 93 12
tove.von.euler@wsp.com

UPPDRAGSNAMN
Alleinventering Hängbjörken

UPPDRAGSNUMMER
10325636

FÖRFATTARE
Elsa Fogelström

DATUM
2021-08-31

ÄNDRINGSDATUM
2021-09-23

Granskad av
Tove von Euler

DOKUMENTINFORMATION

Trädinventering kv. Hängbjörken, Apelvägen, Huddinge.

Följande personer har medverkat:

Elsa Fogelström – Inventering, bedömningar, rapportering.

Tove von Euler – Bedömningar, kvalitetsgranskning

Omslagsbild: Vy över Apelvägen.

Samtliga foton i rapporten är tagna av Elsa Fogelström, WSP om inte annat anges.

INNEHÅLL

1	INLEDNING	5
1.1	GENERELLT BIOTOPSKYDD, ALLÉ	5
1.2	SKYDDSVÄRDA TRÄD OCH NATURVÄRDESTRÄD	5
2	METODIK OCH OMFATTNING	6
3	RESULTAT, TRÄDINVENTERING	7
4	BEDÖMNING AVSEENDE GENERELLT BIOTOPSKYDD ALLÉ OCH NATURVÄRDEN	12
4.1	RISK FÖR PÅVERKAN	13
4.2	DISPENSPLIKT	13
4.3	FÖRSLAG PÅ SKYDDS- OCH KOMPENSATIONSÅTGÄRDER	13
5	REFERENSER	14
5.1	WEBBSIDOR	14
5.2	LITTERATUR	14

1 INLEDNING

WSP Sverige AB har på uppdrag av JM utfört en inventering och naturvärdesbedömning av träd längs Apelvägen i Huddinge. Fältinventeringen genomfördes den 26 augusti 2021 av Elsa Fogelström. Rapporten har kvalitetsgranskats av Tove von Euler.

Träden i fråga växer längs med Apelvägen i Huddinge, där JM planerar att ersätta de befintliga villorna med flerfamiljshus och en förskola. Ett område direkt norr om Apelvägen, inom kvarteret Hängbjörken, har tidigare inventerats med avseende på naturvärden inom samma projekt (Friman Ekologikonsult AB, Conec konsulterande ekologer, 2020). Denna inventering omfattade främst delområden i kvarterets mitt där det bedömdes finnas möjligheter att bevara träd och övrig natur. Sedan dess har frågan uppkommit om de träd som växer längs Apelvägen, i kvarterets södra del, utgör en allé. Om så är fallet omfattas träden av generellt biotopskydd vilket innebär att dispens krävs för verksamheter som kan tänkas orsaka negativ påverkan på träden.

Syftet med den aktuella inventeringen var att göra en kompletterande inventering och naturvärdesbedömning av 24 träd längs Apelvägen med avseende på storlek, vitalitet och naturvärden. Syftet var även att göra en bedömning av huruvida berörda träd bedöms utgöra en allé och därmed omfattas av generellt biotopskydd.

1.1 GENERELLT BIOTOPSKYDD, ALLÉ

Alléer utgör biotopskyddsområden enligt 7 kap. 11 § miljöbalken (MB) och Bilaga 1 i Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., dels då de utgör viktiga element i kulturlandskapet och dels då de ofta erbjuder viktiga livsmiljöer för ett stort antal arter, bland annat olika insekter, lavar, vedsvampar, fåglar och fladdermöss som är beroende av gamla lövträd, skydd, ljus, solexponering och värme.

För att omfattas av biotopskyddsbestämmelserna ska en allé bestå av minst fem, övervägande vuxna, levande eller döda lövträd som planterats i enkel eller dubbel rad längs en väg. Träden betraktas som vuxna då de har en diameter på minst 20 cm i brösthöjd eller då de uppnått en ålder av 30 år och en rad definieras som en mer eller mindre rak linje. Även självtablerade träd kan ingå i allén om de bedöms ha bevarats i syfte att utgöra en del av allén. Det behöver inte vara jämna avstånd mellan träden och det finns inget största eller minsta avstånd angett för trädens inbördes avstånd. Se Naturvårdsverket (2014) för en utförlig beskrivning av hur biotopen allé definieras och avgränsas.

1.2 SKYDDSVÄRDA TRÄD OCH NATURVÄRDESTRÄD

Som *särskilt skyddsvärda träd* klassas mycket gamla träd (tall, gran och ek som är äldre än 200 år, övriga trädslag äldre än 140 år) (Naturvårdsverket,

2012a). Även jätteträd (≥ 100 cm dbh¹) och grova hålträd (≥ 40 cm dbh) klassas som särskilt skyddsvärda i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer.

Naturvårdsverket anger även kriterier för *övriga skyddsvärda träd* (Naturvårdsverket 2009). Dessa definieras som hamlade träd eller döda träd med en diameter träd $\geq 0,4$ meter på det smalaste stället upp till brösthöjd.

Skogsstyrelsen anger kriterier för *grova naturvärdesträd* utifrån art och stamdiameter (Skogsstyrelsen 2020). Storlekskriterierna för de för de trädarter som förekommer längs Apelvägen presenteras i Tabell 1.

Tabell 1. Tabellen visar Skogsstyrelsens kriterier för att olika arter av lövträd ska anses som grova naturvärdesträd. (Skogsstyrelsen 2020).

Art	Stamdiameter (cm) (dbh)
Vårtbjörk	50
Glasbjörk	50
Klibbal	50
Gråal	50
Ek	80
Ask	60
Lönn	50

2 METODIK OCH OMFATTNING

Inventeringen omfattade 26 lövträd av arterna björk, ek, lönn, ask och al och som idag växer längs Apelvägen i Huddinge (Figur 1). Träden inventerades den 26 augusti 2021 av Elsa Fogelström. Vid inventeringen mättes trädens omkrets vid 1,3 m över marken, från vilken stamdiameter i centimeter (dbh) räknades ut. Förekomst av eventuella håligheter, barksprickor eller synlig mulm noterades. Vid inventeringen registrerades även eventuell förekomst av naturvårdsarter knutna till de berörda träden. Med *naturvårdsarter* avses rödlistade arter, signalarter och fridlysta arter som är särskilt skyddsvärda i sig eller som indikerar områden med höga naturvärden (Skogsstyrelsen 2020).

¹ Diameter vid brösthöjd (1,3 m över marken).

Figur 1. Karta över träden längs Apelvägen, Huddinge. Baskartor från ESRI.

En sökning i ArtPortalen visade att inga naturvårdsarter fanns inrapporterade under åren 2001-2021 längs Apelvägens norra kant där de inventerade träden växer.

3 RESULTAT, TRÄDINVENTERING

Vid fältinventeringen inventerades 26 lövträd: Sju björkar, en ek, sju lönnar, tre askar och åtta alar (Tabell 2, se bilaga 1 för en fullständig tabell över insamlade data). Bilder på samtliga träd presenteras i bilaga 2. Alla träd utom träd nr 19 (ung ask) hade en diameter på minst 20 cm vilket utgör gränsen för ett vuxet träd (Naturvårdsverket 2012a).

Tre lönnar kan klassas som särskilt skyddsvärda (träd 10 jätteträd, 12 grovt hålträd och 13 jätteträd och grovt hålträd) enligt Naturvårdsverkets klassning (Tabell 1). En lönn ligger på gränsen till att vara ett jätteträd (träd nr 9, Tabell 2).

En al (nr 23) kan klassas som övrigt skyddsvärt träd enligt båda Naturvårdsverkets kriterier (hamlade träd och döda träd ≥ 40 dbh). Sex alar (träd nr 23 ej inräknat) kan kategoriseras som övrigt skyddsvärda träd enligt ett av Naturvårdsverkets kriterier då de visar spår av att ha hamlats (Tabell 2).

Tolv träd (sex lönnar, två askar och fyra alar) (Tabell 2) uppfyller kriterierna vad gäller stamdiameter för att klassas som grova naturvärdesträd enligt Skogsstyrelsens kriterier (Skogsstyrelsen, 2020). Dessa arter kan ofta utgöra viktiga efterträdare till särskilt skyddsvärda träd.

Asken är rödlistad (starkt hotad, EN) och hotas av askskottsjuka (ArtDatabanken 2019, 2020). Äldre askar är, enligt Naturvårdsverket (2012a) en biologisk bristvara och utgör normalt naturvärdesträd som bör sparas. Utöver askarna observerades inga övriga naturvårdsarter.

Ingen av björkarna mötte kriterierna för särskilt skyddsvärda träd eller naturvärdesträd. Samtliga björkar var i relativt dåligt skick och gav intryck av att vara påverkade av röta. Två av björkarna har dessutom rotskador sedan tidigare enligt de boende på fastigheten.

En ek (träd nr 6), en lönn (träd nr 11) och en al (träd nr 18) kan varken klassas som särskilt skyddsvärda träd, övrigt skyddsvärda träd eller naturvärdesträd (Tabell 2).

Figur 2. Träd 1-5, björkar.

Figur 3. Vy mot Apelvågen 5. Tråd 14 längst till höger i bild.

Tabell 2. Beskrivning av träden längs Apelvägen.

Träd-ID	Art	Stam-diameter†	Särskilt skyddsvärt träd		Övrigt skyddsvärt träd		Grovt naturvärdes-träd	Röd-listad	Kommentar
			Jätte-träd	Grovt hålträd	Hamlat	Dött träd			
1	Vårtbjörk	29	-	-	-	-	-	-	Beskuret. Svamppåväxt.
2	Vårtbjörk	29	-	-	-	-	-	-	Beskuren. Litet hål med mulm.
3	Vårtbjörk	25	-	-	-	-	-	-	Hål i barken. Röta. Mycket beskuret.
4	Vårtbjörk	27	-	-	-	-	-	-	Rotskada enligt boende. Små hål i barken. Röta. Mycket beskuret. Svamppåväxt.
5	Vårtbjörk	25	-	-	-	-	-	-	Rotskada, måste eventuellt tas bort om 2 år enligt boende. Röta.
6	Ek	51	-	-	-	-	-	-	
7	Vårtbjörk	45	-	-	-	-	-	-	
8	Björk	40	-	-	-	-	-	-	Eventuellt glasbjörk. Eventuellt påverkad av röta.
9	Lönn	95	Ev.	-	-	-	X	-	
10	Lönn	116	X	-	-	-	X	-	Barken eventuellt brännskadad. Svamppåväxt
11	Lönn	45 [†]	-	-	-	-	-	-	
12	Lönn	91	-	X	-	-	X	-	Lönnticka på stam. Mulm
13	Lönn	114	X	X	-	-	X	-	Mulm.
14	Ask	70	-	-	-	-	X	X	Död ved i krona
15	Ask	64	-	-	-	-	X	X	Död ved i krona
16	Lönn	53	-	-	-	-	X	-	Död ved i krona. Gammal svampfruktkropp på död gren.
17	Lönn	72	-	-	-	-	X	-	
18	Al	43	-	-	-	-	-	-	Eventuellt gråal. Sprucken bark. Död ved i krona. Stamblottor.
1819*	Klibbal	37	-	-	X	-	-	-	Svårt att se eventuella hål eller mulm.
19	Ask	13	-	-	-	-	-	X	
20	Klibbal	42	-	-	X	-	-	-	
21	Klibbal	58	-	-	X	-	X	-	
22	Klibbal	92	-	-	X	-	X	-	

23	Al	49	-	-	X	X	-	-	Eventuellt klibbal. Dött träd. Omgiven av parkslide (invasiv art). Svamppåväxt, mest gamla fruktkroppar. Svårt att se eventuella hål.
24	Klibbal	62	-	-	X	-	X	-	Huvudstammen avbruten, nästan död. Många sidoskott. Omgiven av parkslide (invasiv art). Svårt att se eventuella hål eller mulm.
25	Klibbal	54 [†]	-	-	X	-	X	-	Huvudstammen avbruten, nästan död. Mulm. Många rotskott.

* Nyttlagt träd mellan träd nr 18 och 19; *Om stammen grenat sig under bröst höjd anges summan av stammarnas diameter;

† Mindre exakt mått pga. svåråtkomligt träd.

Figur 4. Apelvägen. Träd nr 25, al, längst till höger i bild.

4 BEDÖMNING AVSEENDE GENERELLT BIOTOPSKYDD ALLÉ OCH NATURVÄRDEN

WSP gör bedömningen att samtliga vuxna träd (alla träd utom träd nr 19, ung ask), kan anses omfattas av generellt biotopskydd. Träd 1-17 (björkar, lönnar och askar) är tydligt planterade på rad längs Apelvägen (se Figur 2-3). Träd 18, 1819 (mellan träd 18 och 19) och 20-25 (alar, Figur 4) finns på igenväxningsmark och kan inte tydligt avgöras vara planterade. Dock visar de tydliga spår av skötsel i form av beskärning, eventuellt hamling, vilket tyder på att de fungerat som en allé (se Figur 5). Det går alltså inte att utesluta att dessa träd omfattas av generellt biotopskydd. Träd nr 19 (ung ask) ger inte intryck av att vara ett alléträd då det skiljer sig från övriga träd i raden avseende ålder och art (ung ask bland äldre alar), då det växer på en till synes slumpartad plats i en annars symmetrisk rad av träd och då det saknar tecken på skötsel.

Det är dock främst träden i den centrala och östra delen av allén (träd nr. 9 och uppåt) som bedöms vara värdefulla ur naturvårdessynpunkt. Samtliga inventerade björkar (träd nr. 1 – 5, 7 och 8) var i relativt dåligt skick och bedöms ha låga naturvärden. Även en ek, en lönn och en al bedöms ha låga naturvärden.

Ask, lönn och ek är värdefulla arter för och lavar, svampar och mossor samt för insekter och flera av de inventerade lönnarna, askarna och alarna klassas som särskilt skyddsvärda träd eller som naturvärdesträd. Asken är rödlistad som hotad (EN) och arten har minskat kraftigt på grund av askskottsjukan.

Figur 5. Träd nr. 21. Tydligt hamlat/beskuret.

4.1 RISK FÖR PÅVERKAN

Naturmiljön i biotopen allé kan skadas av verksamheter såsom avverkning (av levande eller döda träd), plöjning, grävning, infrastrukturutbyggnad, utbyggnad av bebyggelse och annan exploatering, samt schaktning och markbearbetning i och intill allén som medför att trädens rötter skadas (Naturvårdsverket 2012a). Även större exploateringar i form av byggnationer, ledningsdragningar eller liknande som sker nära biotopen kan medföra negativ påverkan i form av till exempel beskuggning eller dränering. Naturmiljön påverkas även negativt av att träd i en allé som består av inhemska träslag byts ut mot främmande träslag.

4.2 DISPENSPLIKT

Om ett eller flera alléträd riskerar avverkning eller annan negativ påverkan ska en skriftlig ansökan om dispens från det generella biotopskyddet skickas in till Länsstyrelsen. Dispensansökan ska innehålla följande uppgifter (Länsstyrelsen Stockholm):

1. En översiktskarta där området/områdena har markerats, en detaljkarta med aktuell biotop inritad och alléträden utmärkta. Fotografier på träden med kommentar om var fotografierna tagits.
2. Uppgifter om berörda fastigheter och deras ägare samt om eventuella nyttjanderättshavare som berörs, till exempel innehavare av arrende/servitut.
3. Beskrivning av åtgärderna: Metod, syfte samt om alternativa platser eller metoder för åtgärderna har utretts för att undvika skada på biotopen. Motivering till varför just denna plats/metod har valts samt särskilda skäl för åtgärderna.
3. Beskrivning av biotopen och den påverkan på naturmiljön som åtgärden förväntas medföra, planerade kompensationsåtgärder samt information om återplantering av alléträd.

Vid en dispensprövning ska omfattningen av skadan på naturmiljön i ett biotopskyddsområde vägas mot tyngden i motiven för att få vidta den åtgärd som kommer att orsaka skadan. Stor skada och svaga skäl ökar sannolikheten för att en dispens inte kan lämnas, medan liten skada och starka skäl ökar sannolikheten för att en dispens kan lämnas i det enskilda fallet (Naturvårdsverket 2012b).

4.3 FÖRSLAG PÅ SKYDDS- OCH KOMPENSATIONSÅTGÄRDER

För att vidta åtgärder som kan skada en allé måste verksamhetsutövaren visa att de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB samt reglerna om hushållning i 3 och 4 kap. MB har tillgodosetts. Detta innebär krav på att lokalisera och anpassa verksamheten, samt på att vidta skadebegränsande åtgärder så att miljöpåverkan minimeras. Om skadeförebyggande åtgärder inte räcker kan Länsstyrelsen föreskriva om kompensationsåtgärder (Naturvårdsverket 2012b).

Skadeskyddande åtgärder syftar till att förebygga skador på trädets krona, stam och rötter som kan orsakas av exempelvis påkörning av fordon, markkompaktering och att rötter grävs av. För att undvika sådana skador bör ett skyddsområde kring trädet märkas ut innan arbetet påbörjas och skyddas av barriärer under hela tiden verksamheten pågår (Östberg & Stål, 2018). Enligt länsstyrelsens riktlinjer bör säkerhetsområdet ha en radie på 15 x stammens diameter. Vid schaktarbete nära träd ska schaktning ske med skonsamma metoder och kontrolleras av certifierad arborist. Konventionell grävteknik (t.ex. grävmaskin) kan användas vid förekomst av mindre mängder finrötter (<5 cm i diameter). Vid förekomst av grövre rötter eller täta rotmattor bör extra skyddsåtgärder vidtas såsom hand- eller vakuumschakt. Se länsstyrelsernas folder *Skydda träden vid arbete* (2014) och rapporten *Standard för skyddande av träd vid byggnation 2.0* (Östberg & Stål, 2018) för utförliga riktlinjer respektive standarder för arbete vid träd.

Lämpliga kompensationsåtgärder vid avverkning av alléträd eller annan påverkan som leder till förlust av naturvärden, innefattar åtgärder såsom plantering av nya träd eller nyskapande av värdefulla strukturer, t.ex. genom att grov avverkad ved placeras ut i sk. veddepåer. Återplantering efter avverkning ska normalt ske med lövträd av inhemska arter som redan finns i allén, och helst med lokala sorter som naturligt förekommer i trakten (Naturvårdsverket 2012). Skötsel av de nyplanterade träden bör säkerställas under minst fem år. Bevattningspåsar under det första året bör ingå, och om det behövs även under det andra året efter planteringen. Några av de nedtagna stammarna bör placeras som en faunadepå på lämplig solbelyst plats.

5 REFERENSER

5.1 WEBBSIDOR

ArtPortalen: www.artportalen.se

ArtDatabanken. 2019. *Artfakta*. Skumticka *Spongipellis spumeus*. <https://artfakta.se/artbestamning/taxon/spongipellis-spumeus-1519>

Länsstyrelsen Stockholm. *Dispenser och tillstånd för skyddad natur*. <https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/natur-och-landsbygd/aktiviteter-och-ingrepp-i-naturen/dispenser-och-tillstand-for-skyddad-natur.html>

5.2 LITTERATUR

ArtDatabanken, 2020. *Rödlistade arter i Sverige 2020*. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Friman Ekologikonsult AB, Conec konsulterande ekologer, 2020. *Naturvärden mm Hängbjörken, Huddinge*

Länsstyrelserna, 2014. *Skydda träden vid arbete*.

Naturvårdsverket, 2009. *Inventering av skyddsvärda träd i kulturlandskapet*

Naturvårdsverket, 2012a. *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd, Mål och åtgärder 2012—2016*. Rapport 6496.

Naturvårdsverket, 2012b. *Biotopskyddsområden, Vägledning om tillämpningen av 7 kapitlet 11 § miljöbalken*. Handbok 2012:1. Utgåva 1.

Naturvårdsverket, 2014. *Allé. Beskrivning och vägledning för biotopen Allé i bilaga 1 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm*.

Skogsstyrelsen, 2020. *Handbok – Nyckelbiotopsinventering*.

Östberg, J. & Stål, Ö. 2018. *Standard för skyddande av träd vid byggnation 2.0*. Rapport 2018:02. Alnarp, SLU.

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 39 000 medarbetare på 500 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 000 medarbetare. wsp.com

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

